

פתיחה לפרק "הבא על יבמתו"

כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה. (דברים כה, ה)

כזו פוסלת, מה הן המסקנות מכאן לגבי פסילתה של האשה; והשלישי — כאשר ביאה פוסלת (או קונה בכשרות), מה הן התוצאות מבחינת זכויות האשה הנובעות מן הנישואין. ומכאן עובר הפרק לדון בשאלה אחרת — ביחס לאותן נשים שהביאה פוסלת אותן (כגון נשים הפסולות להינשא לכהן, ובפרט לכהן גדול), כיצד חל פסול זה, ומי הן הנשים הנכללות בגדר פסולים אלה. ומענין ביאות שיש בהן פגם עוברים לבירור מצנת הנישואין בכללה, ובפרט בשאלה: מי הם החייבים במצנת פריה ורבייה, ומה הן ההגדרות השייכות לקיום מצוה זו. בעיות אלה הן עיקרו של הפרק, אך, כדרך התלמוד, מתבררות בו עוד בעיות משניות הנוגעות לשאלות היסודיות הללו.

מדין תורה הביאה היא הגורם שעליהו היבם קונה את היבמה, ומשום כך יש צורך לברר את הדבר לפרטיו ולקבוע מה הוא בדיוק המעשה המוגדר כביאה לענין זה, הן מבחינת פרטי המעשה והן מבחינת כוונתם של הצדדים המשותפים למעשה הביאה, האם צריך שיתכוונו לשם מצוה או קנין, או שאין הכוונה נחשבת כלל לענין זה.

בירור זה ביבמה חשוב גם משום שיש להשוותו להגדרתה של הביאה בכלל, שכן מן ההגדרה המדויקת בנושא זה נובעות מסקנות לגבי שלשה עניינים נפרדים: האחד — מבחינת ביאות של-איסור, מתי תיחשב זו כביאה שיש בה איסור, ומה חומרת העונש לגביה; השני — מבחינת תוצאות של הפסול, אם ביאה